

УДК 341

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2022.4.35>**Павко Я. А.,**

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри публічного та міжнародного права

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІЙ ОХОРОНІ КЛІМАТУ

Анотація. Стаття присвячена вивченню діяльності Організації Об'єднаних Націй (ООН), спрямованої на протидію зміні клімату. Визначено здобутки цієї міжнародної організації універсального характеру на шляху подолання такої глобальної проблеми людства як зміна клімату. Проаналізовано основні міжнародно-правові акти, прийняті за сприяння ООН, які становлять юридичну основу для міждержавної співпраці в сфері боротьби з кліматичними змінами. З'ясовано значення ООН для становлення та розвитку сучасного міжнародно-правового режиму охорони клімату. Автор дійшов висновку, що на сьогоднішній день ООН є тією міжнародною організацією, яка впливає на формування глобальної кліматичної політики та слугує головним майданчиком, що об'єднує усі держави світу для обговорення різноманітних питань в сфері охорони довкілля і прийняття вагомих рішень щодо них. Незважаючи на те, що головною метою цієї універсальної міжнародної організації є підтримання й зміцнення миру та міжнародної безпеки, протидія зміні клімату та адаптація до наслідків такої зміни стала одним із основних напрямків для співпраці в рамках органів та установ системи ООН. Проведення щорічних кліматичних конференцій ООН дає можливість державам не тільки дискутувати, але й ставити кожного року нові цілі зі зменшення шкідливих викидів та визначати шляхи їх досягнення. Розробка окремих компонентів міжнародної кліматичної політики та їх реалізація залежить від появи звітів Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (МГЕЗК), які містять максимально достовірну та авторитетну наукову оцінку наслідків і майбутніх ризиків зміни клімату, а також пропозиції щодо запобігання кліматичним змінам та адаптації до них.

Україна, як держава-член ООН та учасниця усіх важливих міжнародних договорів у сфері боротьби зі зміною клімату, завжди бере активну участь у міжнародних заходах ООН, які мають на меті сприяти створенню дієвих механізмів зі скорочення викидів парникових газів і попередження можливих наслідків глобального потепління. В умовах збройної агресії РФ проти нашої держави стратегічним завданням для України є поступова інтеграція кліматичних цілей в усі сектори її діяльності.

Ключові слова: адаптація до зміни клімату, викиди парникових газів, глобальна екологічна проблема, кліматична політика, міжнародно-правовий режим охорони клімату, наукова оцінка наслідків і майбутніх ризиків зміни клімату.

Pavko Ya. A. The role of the united nations in international legal climate protection

Abstract. The article is devoted to the study of the activities of the United Nations (UN) aimed at combating climate change. The achievements of this international organization of universal nature on the way to overcoming such a global problem of mankind as climate change are determined. The main international legal acts adopted with the assistance of the UN, which constitute the legal basis for interstate cooperation in the field of combating climate change, are analyzed. The importance of the UN for the formation and development of a modern international legal regime for climate protection is clarified. The author came to the conclusion that today the UN is the international organization that influences the formation of global climate policy and serves as the main platform that unites all the states of the world to discuss various issues in the field of environmental protection and make significant decisions on them. Despite the fact that the main goal of this universal international organization is to maintain and strengthen peace and international security, combating climate change and adaptation to the consequences of such change has become one of the main areas for cooperation within the UN bodies and agencies. Holding annual UN climate conferences allows states not only to discuss, but also to set new goals to reduce harmful emissions every year and identify ways to achieve them. The development of individual components of the international climate policy and their implementation depends on the reports of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), which contain the most reliable and authoritative scientific assessment of the consequences and future risks of climate change, as well as proposals for mitigation and adaptation to climate change.

Ukraine, as a UN Member State and a party to all important international treaties in the field of climate change, always actively participates in international UN events aimed at promoting the creation of effective mechanisms to reduce greenhouse gas emissions and prevent possible consequences of global warming. In the context of the armed aggression of the Russian Federation against our country, the strategic task for Ukraine is the gradual integration of climate goals into all sectors of its activities.

Key words: *adaptation to climate change, greenhouse gas emissions, global environmental problem, climate policy, international legal regime for climate protection, scientific assessment of the consequences and future risks of climate change.*

Постановка проблеми. ООН є універсальною міжнародною організацією, діяльність якої охоплює широке коло питань з метою підтримання і зміцнення миру та міжнародної безпеки. Безумовно, збереження довкілля є одним із важливих напрямків міжнародного співробітництва в рамках цієї міжнародної організації. На сьогоднішній день боротьба зі зміною клімату є темою для обговорення в ООН, яка потребує особливої уваги з боку міжнародного співтовариства. Нагадаємо, що 9 серпня 2021 року Міжурядова група експертів зі зміни клімату оприлюднила звіт стосовно кліматичних змін, яку Генеральний секретар ООН А. Гутерреш назвав «червоним кодом для людства», закликаючи усі держави відмовитися від використання вугілля та інших видів викопного палива для зменшення викидів парникових газів [1]. За час свого історичного становлення та розвитку даної міжнародної організації були прийняті міжнародно-правові акти, що безпосередньо або опосередковано мають відношення до проблеми зміни клімату. Крім того, в рамках системи ООН функціонують органи та установи, які впливають на розвиток глобальної кліматичної політики. Саме тому доцільно зосередити увагу на здобутках ООН у сфері протидії зміні клімату.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій.

На сьогодні відсутні комплексні наукові дослідження, присвячені аналізу діяльності та досягнень міжнародних організацій, включаючи ООН, з протидії зміні клімату. Окремі аспекти становлення міжнародно-правового співробітництва держав у рамках ООН у сфері боротьби зі зміною клімату висвітлено у працях таких українських вчених, як В. Буткевич, А. Гетьман, В. Репецький, О. Шомпол. Серед інших провідних вчених нашої держави, наукові публікації яких охоплюють питання, пов'язані з визначенням ролі ООН у формуванні

та розвитку сучасного міжнародно-правового режиму охорони клімату, слід назвати наступних: А. Андрейцев, О. Задорожній, М. Медведєва, Н. Малишева, Я. Павко, Ю. Шемшученко та ін.

Мета даної статті полягає у тому, щоб на підставі вивчення діяльності ООН у сфері протидії зміні клімату з'ясувати значення цієї універсальної міжнародної організації для формування міжнародно-правового режиму охорони клімату в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Зміна клімату є одним із головних викликів сучасності, який вимагає об'єднання зусиль міжнародного співтовариства для збереження нашої планети. ООН виступає в якості платформи для активізації міжнародної природоохоронної співпраці, заохочуючи більшість держав світу до прийняття важливих рішень з метою подолання глобальних екологічних проблем, до яких належить і зміна клімату. Починаючи з середини ХХ століття людство почало усвідомлювати взаємозв'язок між станом довкілля та реалізацією і забезпеченням основних прав людини [2, с. 183]. Необхідно зазначити, що в червні 1972 році в м. Стокгольм (Швеція) було проведено Конференцію ООН з проблем навколишнього середовища, яка заклала підвалини для подальшого розвитку міжнародного співробітництва з актуальних питань охорони довкілля. Стокгольмська декларація, що стала позитивним результатом цієї конференції, визначила принципи та засади їх співпраці в природоохоронній сфері. Незважаючи на те, що в ній безпосередньо не вказано про наявність проблеми зміни клімату, декларація закріпила основне право людини на свободу, рівність та сприятливі умови життя в навколишньому середовищі, якість якого дозволяє вести належне та процвітаюче життя, а також головну відповідальність за охорону та покращення довкілля задля благополуччя нинішнього й майбутніх

покоління [3]. Завдяки Конференції ООН з проблем навколишнього середовища на підставі резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 2997 (XXVII) від 15 грудня 1972 року (A/RES/2997 (XXVII)) було створено міжнародний орган для координації співробітництва в сфері охорони довкілля – Програму ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), яка має пряме відношення до протидії кліматичним змінам [4]. Загалом, ЮНЕП має статус допоміжного органу Генеральної Асамблеї ООН. У свою чергу, Асамблея ООН з навколишнього середовища, що збирається раз на два роки, є нормотворчою структурою ЮНЕП. До її складу входять 193 держави-члени ООН. Керівництво Асамблеєю здійснює Бюро та її Президент. Бюро складається з 10 міністрів з охорони навколишнього середовища, обраних за географічним принципом на два роки. У період між сесіями діяльністю ЮНЕП займається Комітет постійних представників (118 членів), який формує порядок денний Асамблеї, консультує її з окремих питань та готує проекти рішень для прийняття Асамблеєю, а також контролює їх виконання. Він проводить щоквартально засідання, які очолюють обрані на два роки п'ять членів Бюро [5, с. 635–636]. Асамблея ООН з навколишнього середовища збирається для того, щоб визначити пріоритети глобальної екологічної політики та сприяти розвитку міжнародного екологічного права. За допомогою своїх резолюцій і закликів до дій вона впливає на формування та прийняття різноманітних природоохоронних стратегій держав, включаючи кліматичну стратегію. Доцільно підкреслити, що створення Асамблеї ООН з навколишнього середовища в червні 2012 року стало втіленням нової ери, в якій у центрі уваги всієї міжнародної спільноти перебуває довкілля, та результатом об'єднаних зусиль держав, спрямованих на запровадження цілісної системи міжнародного екологічного управління ще з 1972 року [6] Зміна клімату є одним із семи важливих напрямків роботи ЮНЕП. Зокрема, у звіті ЮНЕП 2021 року, присвяченому прогалинам у сфері адаптації до зміни клімату, зазначено про недостатнє фінансування заходів щодо подолання зростаючих наслідків зміни клімату. У ньому акцентовано увагу на необхідності поетапних змін в плані дій з адаптації до

таких наслідків, що сприятиме його швидшому впровадженню та залученню більших коштів для реалізації відповідних заходів. Разом з тим, ЮНЕП вказує і на досягнення держав з протидії зміні клімату. Насамперед, йде мова про прийняття майже 80% держав стратегічного документу в сфері боротьби зі зміною клімату на національному рівні. Крім того, з 2010 по 2019 роки було профінансовано найбільшими донорами 2600 проектів саме з адаптації до змін клімату. ЮНЕП закликає держави активізувати державне фінансування заходів з адаптації до наслідків зміни клімату за допомогою прямих інвестицій і ліквідувати бар'єри для залучення приватного сектора [7]. У березні цього року Україна вперше стала членом Бюро Асамблеї ООН з навколишнього середовища, що відкриває нові можливості для нашої держави брати активну участь у його роботі і з питань в сфері боротьби зі зміною клімату [8]. В цілому, діяльність ЮНЕП зосереджена на вирішенні наступних завдань: розробка міжнародно-правових документів природоохоронної діяльності; створення універсальної бази даних спостереження за природним середовищем; сприяння раціональному природокористуванню; боротьба з проявами шкідливого впливу на природне середовище; забезпечення охорони окремих природних об'єктів; вивчення економічних можливостей розвитку населених пунктів [9, с. 519].

Зауважимо, що наприкінці 70-х – початку 80-х років ХХ століття увагу науковців було звернено на необхідність правової охорони озонового шару, оскільки зменшення вмісту озону в стратосфері може спричинити глобальне потепління. Нагадаємо, що в 1977 році ЮНЕП разом із Всесвітньою метеорологічною організацією (ВМО) було створено Координаційний комітет з озонового шару та розроблено План дій щодо озонового шару [10, с. 363]. На думку А. Гетьмана, озоновий шар атмосфери відіграє важливу роль у забезпеченні права громадян на безпечне довкілля. У свою чергу, його руйнування під впливом людської діяльності та природних чинників може призвести не тільки до серйозних екологічних, але й економічних і соціальних наслідків [11, с. 167]. Так, 22 березня 1985 року було прийнято Віденську конвенцію про охорону озонового шару

з метою захисту здоров'я людини і навколишнього середовища від несприятливих наслідків, які є або можуть бути результатом людської діяльності, що змінюють чи здатні змінити стан озонового шару (п. 1 ст. 2) [12]. Україна підписала цей міжнародно-правовий акт 22 березня 1985 року, а ратифікувала його 18 червня 1986 року. Зокрема, 16 вересня 1987 року було прийнято Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар на виконання положень вищезазначеної конвенції. До нього неодноразово вносилися поправки. Даний протокол спрямований на припинення або обмеження виробництва озоноруйнівних речовин. Україна підписала його 18 лютого 1988 року, а ратифікувала 20 вересня 1988 року. З точки зору О. Задорожнього та М. Медведєвої, Монреальський протокол є одним із перших міжнародно-правових актів у сфері охорони навколишнього середовища, який перебуває у процесі постійного розвитку. Він довів свою ефективність у регулюванні виробництва, споживання і торгівлі озоноруйнівними речовинами шляхом внесення до протоколу поправок та доповнень стосовно прискорених термінів і нових таких речовин [10, с. 366]. До речі, Генеральна Асамблея ООН на згадку про підписання Монреальського протоколу про речовини, які руйнують озоновий шар, оголосила 16 вересня згідно з резолюцією A/RES/49/114 від 19 грудня 1994 року Міжнародним днем охорони озонового шару [13].

Доречно підкреслити, що в 1988 році ЮНЕП спільно з ВМО було засновано міжнародний науковий орган під егідою ООН – Міжурядову групу експертів зі зміни клімату (МГЕЗК) для надання урядам держав обґрунтованої наукової оцінки щодо зміни клімату, її наслідків і майбутніх ризиків, а також інформації стосовно шляхів запобігання кліматичним змінам і адаптації до них. Її членами є 195 держав світу. Звіти МГЕЗК сприяють формуванню порядку денному Кліматичних конференцій ООН та вживанню рішучих заходів для подолання глобальної екологічної проблеми. За їх допомогою МГЕЗК визначає з яких питань у сфері протидії зміні клімату існує згода в науковому співтоваристві, а з яких слід продовжити дослідження. Підготовка та розгляд звітів здійснюється в декілька етапів, що гарантує їх об'єктивність та про-

зорість. Крім комплексних звітів про оцінку стану наукових, технічних і соціально-економічних знань про зміну клімату, МГЕЗК готує спеціальні звіти на теми, узгоджені урядами своїх держав-членів, та методологічні звіти, які містять рекомендації стосовно інвентаризації викидів парникових газів. МГЕЗК працює над шостим оціночним звітом щодо проблеми зміни клімату. Він базується на звітах трьох робочих груп і узагальненому звіті. [14]. МГЕЗК має такі три робочі групи, як: Робоча група I з фізико-наукових основ зміни клімату; Робоча група II з питань впливу, адаптації та вразливості; Робоча група III з пом'якшення наслідків зміни клімату. Так, у серпні 2021 року було оприлюднено звіт Робочої групи I, у лютому 2022 року – звіт Робочої групи II, а в квітні цього року вийшов у світ звіт Робочої групи III. Доцільно зазначити, що висновки звіту Робочої групи III МГЕЗК мають особливе значення для спільної боротьби за мир у Європі у зв'язку із збройною агресією РФ проти України. У ньому звернено увагу на потребу у відмові від викопного палива, нафти та газу, маючи на меті зменшити викиди парникових газів. МГЕЗК оцінює рівень виконання міжнародних зобов'язань держав за міжнародно-правовими актами в сфері протидії зміні клімату та пропонує шляхи вирішення цієї глобальної екологічної проблеми. Звіт містить декілька нових компонентів: розділ щодо соціальних аспектів пом'якшення наслідків зміни клімату; розділ міжгалузевого характеру, пов'язаний з дослідженням різних підходів стосовно пом'якшення наслідків зміни клімату; розділ щодо інновацій, розвитку та передачі технологій для досягнення сталого розвитку. Зокрема, шостий оціночний звіт має побачити світ або наприкінці 2022 року, або ж на початку 2023 року [15].

У червні 1992 році на 20-ту річницю проведення Стокгольмської декларації було скликано Конференцію ООН з навколишнього середовища в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія), яку вважають самою найбільшою і найпродуктивнішою з усіх міжнародних конференцій у сфері охорони довкілля. Центральними темами для обговорення на ній стали сталий розвиток і подолання глобальних екологічних проблем, серед яких чільне місце займає зміна клімату. Так, до основних результатів конференції варто

віднести прийняття Декларації Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища та розвитку, Рамкової конвенції ООН про зміни клімату (РКЗК ООН), Конвенції про охорону біологічного різноманіття, Порядку денного на XXI ст., Лісових принципів та створення Комісії зі сталого розвитку [16, с. 390]. РКЗК ООН 1992 року є першим міжнародним договором універсального характеру в сфері протидії зміні клімату, розробленим за підтримки ООН з метою стабілізації концентрацій парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему (ст. 2) [17]. Сам текст конвенції було узгоджено та прийнято Міжурядовим комітетом для ведення переговорів з укладення РКЗК ООН, заснованим в 1990 році Генеральною Асамблеєю ООН у співпраці з ЮНЕП і ВМО, на його 5-й сесії у м. Нью-Йорк (США) 9 травня 1992 року. Вона була відкрита для підписання на Конференції Ріо-де-Жанейро 4 червня 1992 року. Безумовно, Україна стала учасником цього міжнародного договору. Вона підписала його 11 червня 1992 року, а ратифікувала 29 жовтня 1996 року [18, с. 670]. В цілому, даний міжнародно-правовий акт закріпив принципи «кліматичного» співробітництва держав, окремі з яких знайшли своє відображення і в Декларації Ріо-де-Жанейро 1992 року. До них належать наступні: принцип спільної, але диференційованої відповідальності (п. 1 ст. 2); принцип врахування потреб і особливих обставин країн, що розвиваються (п. 2 ст. 2); принцип перестороги (п. 3 ст. 2); принцип сталого розвитку (п. 4 ст. 2); принцип співробітництва з метою встановлення сприятливої та відкритої міжнародної економічної системи (п. 5 ст. 2) [17]. Крім того, держави зобов'язалися розробляти і надавати Конференції Сторін національні кадастри антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами усіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, формулювати, здійснювати та поновлювати регіональні програми щодо пом'якшення наслідків зміни клімату, а також співпрацювати щодо обмеження, зниження або припинення антропогенних викидів парникових газів в різних секторах економіки (ст. 3). Слід звернути увагу на те, що вищим органом РКЗК ООН є Конференція Сторін, яка регу-

лярно розглядає питання про здійснення положень конвенції та будь-яких пов'язаних з нею правових документів, які можуть бути прийняті Конференцією Сторін, і ухвалює, в межах своїх повноважень, рішення, необхідні для ефективного виконання конвенції (п. 2 ст. 7). Зокрема, вона проводить періодичний огляд зобов'язань держав за конвенцією, заохочує обмін інформацією про заходи, які вживаються державами щодо реагування на зміну клімату та її наслідки, розглядає і затверджує регулярні доповіді про здійснення конвенції та забезпечує їх публікацію [17].

Оскільки РКЗК ООН має рамковий характер, тобто закріплює загальні напрямки співпраці держав, виникла потреба у розробці та прийнятті міжнародно-правового документу в рамках ООН, який би сприяв реалізації положень цієї конвенції. Таким міжнародним договором став Кіотський протокол до РКЗК ООН від 11 грудня 1997 року. Україна підписала його 15 березня 1999 року, а ратифікувала – 4 лютого 2004 року. Згідно з цим протоколом розвинуті країни та країни з перехідною економікою зобов'язувалися зменшити або стабілізувати рівень викидів парникових газів у 2008–2012 рр. до рівня 1990 року. Він, по-перше, встановив кількісні зобов'язання держав стосовно скорочення викидів, а, по-друге, запровадив ринкові механізми регулювання, які отримали назву «механізми гнучкості». Ці механізми, як зазначає Н. Малишева, ґрунтуються на тому, що кліматичні ефекти не залежать від місця викиду парникових газів, а парникові гази в наявних в атмосфері концентраціях прямо не шкодять здоров'ю людини [19, с. 611]. В основу підходу покладено 3 базові інструменти: міжнародна торгівля квотами на викиди парникових газів; механізм чистого розвитку; проекти спільного провадження. Міжнародна торгівля квотами на викиди передбачає, що держави можуть купувати право на викиди у держав, які мають викиди менші, ніж встановлений для них максимальний рівень. За допомогою механізмів чистого розвитку розвинені країни можуть інвестувати в проекти скорочення викидів у країнах, що розвиваються, на рахунок виконання власних міжнародних зобов'язань. Відповідно до проектів спільного провадження країна, що має кількісні зобов'язання

за протоколом, здійснює часткове фінансування проєкту скорочення парникових газів в іншій країні, де питома вартість цього скорочення нижча, а отримані одиниці скорочення викидів передаються державі-інвестору в залік її зобов'язань [19, с. 611]. Під час 18-ї Конференції Сторін РКЗК ООН було прийнято Дохійську поправку, яка продовжила дію Кіотського протоколу з 2013 року по 2020 рік. Разом з тим, після закінчення строку дії Кіотського протоколу було розроблено новий міжнародний договір глобального характеру – Паризьку угоду, що замінила протокол з 2020 року. Її було прийнято 12 грудня 2015 року на 21-й Конференції Сторін РКЗК ООН, маючи на меті зміцнити глобальне реагування на загрозу зміни клімату в контексті сталого розвитку та зусиль з викорінення бідності шляхом реалізації наступних заходів: стримування зростання глобальної середньої температури не більше ніж на 2° С; підвищення здатності адаптуватися до несприятливих наслідків зміни клімату; сприяння опірності до зміни клімату та низьковуглецевому розвитку; забезпечення узгодженості фінансових потоків із напрямом низьковуглецевого й опірного до зміни клімату розвитку (ст. 2) [20]. На відміну від Кіотського протоколу, Паризька угода встановлює зобов'язання держав щодо формування національно визначеного внеску, який має переглядатися кожні п'ять років і відображати більш амбітні цілі, ніж попередні. Крім того, угода передбачає надання фінансової допомоги країнам, що розвиваються від розвинутих країн за допомогою Зеленого кліматичного фонду для боротьби з наслідками зміни клімату та поступового переходу на використання відновлюваних джерел енергії. Зауважимо, що Паризька угода має термінологічний та інституційний зв'язок з РКЗК ООН, який виявляється у тому, що угода відсилає до термінів, визначених в РКЗК ООН, а також вищий орган РКЗК ООН є нарадою сторін Паризької угоди [21, с. 489]. З часу прийняття РКЗК ООН було проведено 27 Конференцій Сторін РКЗК ООН. Кліматична конференція ООН, яка проходила в м. Глазго (Шотландія) з 31 жовтня по 12 листопада 2021 року, поєднала в собі такі три події, як: 26-а сесія Конференції Сторін РКЗК ООН; 16-а сесія Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін Кіотського протоколу; 3-я сесія Конфе-

ренції Сторін, яка є нарадою Сторін Паризької угоди. На цій конференції державам вдалося досягти позитивних зрушень в сфері протидії зміні клімату, а саме: підписати Кліматичний пакт Глазго, згідно з яким держави домовилися співпрацювати щодо обмеження зростання температури до +1,5 °С від доіндустріальних рівнів; збільшити для розвинутих країн удвічі внесок у фінансування заходів з адаптації змін клімату для країн, що розвиваються; поступово скорочувати використання вугільних електростанцій. Крім того, їм вдалося підписати дві важливі домовленості стосовно зменшення викидів метану та припинення вирубування лісів [22, с. 31–32].

Нагадаємо, що в листопаді цього року в м. Шарм-ель-Шейх (Єгипет) відбулася 27-а Конференція Сторін РКЗК ООН (COP27), активним учасником якої стала Україна як держава, що перебуває у стані війни з РФ. У неї був свій окремих павільйон, присвячений основним викликам, зокрема, екологічним, які стоять перед нашою державою в сучасних умовах. Україна презентувала захід під назвою «Вплив на зміну клімату: Крим, корінні народи і міжнародні злочини», під час якого намагалася донести до міжнародної спільноти останню інформацію щодо екологічної ситуації у тимчасово окупованому Криму, вчинення екоциду та завданих збитків довікільно внаслідок воєнних дій. Також однією із ключових тем для обговорення стало зелене відновлення України та досягнення нею кліматичної нейтральності. Міністерство екології та природних ресурсів України продовжує свою роботу над фіксуванням, комунікацією, розробкою методик обчислення та пошуком інвестицій для ліквідації шкоди, завданої довікільно війною росії проти України. Разом з тим, його стратегічним завданням є інтеграція кліматичних цілей в усі сектори діяльності держави з метою зменшення викидів парникових газів та адаптації до змін клімату. На COP27 міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Р. Стрілець оголосив про ініціативу української влади створити глобальну платформу для дослідження кліматичних та екологічних збитків від воєнних дій [23].

На COP27 Генеральний секретар ООН А. Гутерреш висунув ідею стосовно укладення міжнародним співтовариством нової угоди –

Пакту кліматичної солідарності. Цей міжнародний договір має сприяти ліквідації залежності держав від різних видів викопного палива та їх переходу на відновлювані джерела енергії. Крім того, країни, що розвиваються зможуть отримувати фінансову та технічну допомогу від розвинутих країн і міжнародних фінансових інститутів [24]. Досягненням проведеної конференції стало узгодження механізму створення фонду в 2023 році щодо компенсації збитків, спричинених кліматичними змінами, для особливо вразливих країн, погодження прийняття програми з підвищення амбіцій зі скорочення викидів парникових газів до 2026 року, а також визначення перспектив затвердження глобальної цілі з адаптації до зміни клімату на COP28 [25].

Таким чином, саме завдяки зусиллям ООН, яка змогла об'єднати більшість держав світу, було визнано що, існує така глобальна проблема людства як зміна клімату, та прийнято основні міжнародно-правові акти, які визначили сучасний міжнародно-правовий режим

охорони клімату. У свою чергу, проведення кліматичних конференцій у рамках ООН сприяє досягненню актуальних міждержавних домовленостей з різних аспектів протидії кліматичним змінам. На сьогоднішній день ООН виступає в якості тієї платформи, яка забезпечує проведення дискусій з нагальних природоохоронних питань та прийняття спільних рішень державами, які мають важливе значення для міжнародно-правової охорони клімату. Боротьба зі зміною клімату та адаптація до наслідків такої зміни стала одним із напрямків для співробітництва держав у рамках органів та установ системи ООН, про що переконливо свідчить діяльність ЮНЕП, ВМО, МГЕЗК та ін. Україна не може залишатися осторонь, коли йде мова про збереження довкілля для нинішніх і майбутніх поколінь. Вона намагається брати активну участь у міжнародних кліматичних заходах ООН та висловлювати власну позицію щодо подолання проблеми зміни клімату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. «Червоний код для людства»: експерти ООН оприлюднили звіт про зміни клімату. 09.08.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-oon-klimat/31400967.html> (дата звернення: 25.03.2022).
2. Шомпол О. А. Міжнародно-правові засади забезпечення екологічних прав людини. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2009. Випуск 83. Частина II. С. 183–187.
3. Декларація Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем оточуючого людину середовища від 16 червня 1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_454#Text (дата звернення: 28.03.2022).
4. Resolution of the General Assembly “Institutional and financial arrangements for international environmental cooperation”. A/RES/2997 (XXVII). 15 December 1972. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/270/27/IMG/NR027027.pdf?OpenElement> (date of access: 04.04.2022).
5. Шемшученко Ю. С. Програма ООН з навколишнього середовища. Енциклопедія міжнародного права : у 3 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко, В. Н. Денисов та ін. ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Т. 3. М-Я. Київ : Академперіодика, 2019. С. 635–636.
6. About the United Nations Environment Assembly. URL: <https://www.unep.org/environmentassembly/about-united-nations-environment-assembly> (date of access: 27.04.2022).
7. The Gathering Storm. Adapting to Climate Change in a Post-pandemic World. Adaption Gap Report 2021. UNEP, 2021. 104 p. URL: <https://www.unep.org/resources/adaptation-gap-report-2021> (date of access: 28.04.2022).
8. Україна вперше стала членом Бюро Асамблеї ООН з навколишнього середовища. 03.03.2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-vpershe-stala-chlenom-byuro-asambleyi-oon-z-navkolishnogo-seredovishcha> (дата звернення: 30.04.2022).
9. Міжнародне право: Основні галузі : підручник / за ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2004. 816 с.
10. Задорожній О. В, Медведєва М. О. Міжнародне право навколишнього середовища : підручник для ВНЗ / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ : Видавничий дім «Промінь», 2010. 510 с.
11. Гетьман А. П., Лушпась С. О. Деякі питання правової охорони озонового шару атмосфери. *Економіка та право*. 2008. № 3. С. 167–169.
12. Віденська конвенція про охорону озонового шару від 22 березня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_088#Text (дата звернення: 31.03.2022).
13. Resolution of the General Assembly “International Day for the Preservation of Ozone Layer”. A/RES/49/114/. 19 December 1994. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/761/89/PDF/N9576189.pdf?OpenElement> (date of access: 03.04.2022).

14. The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). URL: <https://www.ipcc.ch/> (date of access: 26.04.2022).
15. Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. URL: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/> (date of access: 30.04.2022).
16. Міжнародне публічне право : підручник / В. М. Репецький та ін. ; за ред. В. М. Репецького. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2012. 437 с.
17. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 9 травня 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text (дата звернення: 03.05.2022).
18. Андрусевич А. О. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату 1992 року. Енциклопедія міжнародного права: у 3 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко, В. Н. Денисов та ін. ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Т. 3. М-Я. Київ : Академперіодика, 2019. С. 670–672.
19. Малишева Н. Р. Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату 1997 року. Енциклопедія міжнародного права : у 3 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко, В. Н. Денисов та ін. ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Т. 2. Е-Л. Київ : Академперіодика, 2017. С. 610–612.
20. Паризька угода від 12 грудня 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text (дата звернення: 04.05.2022).
21. Андрусевич А. О. Паризька угода 2015 року. Енциклопедія міжнародного права : у 3 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко, В. Н. Денисов та ін. ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Т. 3. М-Я. Київ : Академперіодика, 2019. С. 488–489.
22. Павко Я. А. Особливості та здобутки Кліматичної конференції ООН в 2021 році. Трибуна. 2022. № 1. С. 31–32.
23. Україна на COP27: щоденник подій по днях. 18.11.2022. URL: <https://ucn.org.ua/?p=8824> (дата звернення: 11.12.2022).
24. Світ перебуває на шляху до «кліматичного пекла» – Генеральний секретар ООН. 07.11.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3609495-svit-perebuvaе-na-slahu-do-klimaticnogo-pekla-gensek-oon.html> (дата звернення: 11.12.2022)
25. Кліматичний саміт COP27 завершився домовленістю про створення фонду з фінансування втрат та збитків від зміни клімату. 22.11.2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/klimatichnij-samit-sor27-zavershivsya-domovlenistyu-pro-stvorennya-fondu-z-finansuvannya-vtrat-ta-zbitkiv-vid-zmini-klimatu> (дата звернення: 11.12.2022)